

Дробишева О.О., к.е.н., доцент
кафедри економіки підприємства
Запорізька державна інженерна академія
Коберницька Ю.В., студентка
Запорізька державна інженерна академія

ПРОБЛЕМИ ЗАСТОСУВАННЯ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОГО АНАЛІЗУ НА ПІДПРИЄМСТВІ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Дробишева О.О., Коберницька Ю.В. Проблеми застосування фінансово-економічного аналізу на підприємстві в сучасних умовах. У статті розглянуто питання щодо особливостей використання фінансово-економічного аналізу на вітчизняних підприємствах для пошуку шляхів забезпечення їх сталого розвитку. Підкреслено, що в сучасних умовах господарювання, особливо в нестабільних, роль фінансово-економічного аналізу значно зростає, оскільки він виступає базовим інструментом для економічного обґрунтування управлінських рішень. Доведено, що сьогодні сучасний стан фінансово-економічного аналізу, незважаючи на досить розроблену теоретично-методичну базу, потребує додаткового вивчення, уточнення та адаптації до нових умов господарювання.

Ключові слова: фінансово-економічний аналіз, управлінські рішення, методики аналізу, інформаційне забезпечення.

Дробишева А.О., Коберницькая Ю.В. Проблемы применения финансово-экономического анализа на предприятии в современных условиях. В статье рассмотрены вопросы особенностей использования финансово-экономического анализа на отечественных предприятиях для поиска путей обеспечения их устойчивого развития. Подчеркнуто, что в современных условиях хозяйствования, особенно в нестабильных, роль финансово-экономического анализа значительно возрастает, поскольку он выступает базовым инструментом для экономического обоснования управленческих решений. Доказано, что сегодня современное состояние финансово-экономического анализа, несмотря на достаточно разработанную теоретико-методическую базу, требует дополнительного изучения, уточнения и адаптации к новым условиям хозяйствования.

Ключевые слова: финансово-экономический анализ, управленческие решения, методики анализа, информационное обеспечение.

Drobysheva O.O., Kobernickay U.V. The problem of usage of financial and economic analysis at an enterprise under current conditions. The article deals with the features on the use of the financial and economic analysis on domestic enterprises to find the ways to ensure their sustainability. The author emphasizes that in current economic environment, especially in unstable or critical conditions the role of economic and financial analysis greatly increasing since it acts as underlying instrument for the economic justification of administrative decisions. It's proved that today the current state of financial and economic analysis, despite the relatively developed theoretical and methodological framework requires further study, clarify and adapt to new economic environment.

Keywords: financial and economic analysis, management decisions, methods of analysis, information management.

Постановка проблеми. У господарській діяльності підприємства відбувається все більше різних процесів суспільного виробництва і відтворення, які переплітаються та зумовлюють один одного. Взагалі, господарська діяльність – це складний об'єкт управління, який вивчають багато наук, кожна з яких досліджує ту чи іншу її сторону.

Вивчення та аналіз ефективності функціонування кожного підприємства залежить передусім від того, відповідають чи не відповідають управлінські рішення, якими воно керується для досягнення успіху, ринковим умовам. Основою для обґрунтування і прийняття таких оптимальних рішень може бути тільки глибокий комплексний аналіз діяльності фірми, у ході якого всі сторони

функціонування підприємства оцінюються з позицій досягнення максимально можливого економічного результату (прибутку, рентабельності) за рахунок оптимально ефективного використання наявних ресурсів, оскільки в умовах ринкових відносин зростає самостійність підприємств, їх економічна і правова відповідальність. Кожне підприємство самостійно відповідає за свою роботу та ухвалює рішення щодо подальшого розвитку. Як наслідок, виживає той, хто найкраще використовує наявні ресурси з метою отримання максимальної суми прибутку за результатами здійснення господарської діяльності. При цьому різко зростає значення аналізу фінансово-господарської діяльності суб'єктів господарювання, що робить

його досить актуальним для будь-якого суб'єкта господарської діяльності в Україні.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Серед науковців, які приділяли значну увагу дослідженню фінансово-економічного стану підприємства, слід виокремити таких, як Бланк І.О., Ковальов А.П., Лахтіонова Л.А., Подольська В.О., Савчук В.Т. та ін. Усі вони приділяють значну увагу теоретичному підходу до вирішення проблем, з якими зіткнулося підприємство, здійснюють розробку методології економічного та фінансового аналізу, її практичне втілення.

Постановка завдання. Метою статті є визначення ролі фінансово-економічного аналізу в сучасних умовах, проблем його застосування на вітчизняних підприємствах.

Виклад основних результатів. У наукових працях і навчально-методичних розробках поняття «економічний стан підприємства» ототожнюється з поняттям «фінансовий стан підприємства». На нашу думку, це не зовсім правильно з декількох причин. По-перше, відбувається підміна поняття «економічний стан підприємства» (ЕСП) терміном «фінансовий стан підприємства» (ФСП). По-друге, поняття «економічний стан підприємства» за своїм змістом більш широке, ніж поняття «фінансовий стан підприємства». Загальновідомо, що є: економічна діяльність підприємства та її складова частина – фінансова діяльність підприємства; економічний аналіз та його складова частина – фінансовий аналіз; економічна безпека підприємства та її складова частина – фінансова безпека підприємства; система економічних показників, частиною яких є й фінансові показники [1, с. 164].

Економічний стан підприємства є комплексною характеристикою, що відображає внутрішню ситуацію у забезпеченості матеріальними, трудовими й фінансовими ресурсами та рівня й ефективності їх використання у співвідношенні з обсягами виробництва й реалізації продукції підприємства, а також у співвідношенні витрат і грошових надходжень від здійснення цих процесів. Економічний стан підприємства неабияк формує його фінансово-економічну стійкість, ефективність функціонування загалом та конкурентоспроможність. Отже, зробимо висновок, що ці три результативні ознаки водночас є й чинниками, котрі формують рівень економічного

стану конкретного підприємства та створюють відповідний рівень його міцності. Зростання рівня міцності економічного стану підприємства (його зміцнення) цілком закономірно й обґрунтовано сприймати як покращання цього стану.

Фінансова діяльність підприємства має бути спрямована на забезпечення систематичного надходження й ефективного використання фінансових ресурсів, дотримання розрахункової і кредитної дисципліни, досягнення раціонального співвідношення власних і залучених коштів, фінансової стійкості з метою ефективного функціонування підприємства [1, с. 167]. Саме цим зумовлюються необхідність і практична значущість систематичної оцінки фінансового стану підприємства, якій належить суттєва роль у забезпеченні його стабільного фінансового стану.

Фінансово-економічний стан підприємства – це комплексне поняття, яке є результатом взаємодії всіх елементів системи фінансово-економічних відносин підприємства, визначається сукупністю виробничо-господарських факторів і характеризується системою показників, які відображають наявність, розміщення і використання фінансових ресурсів. Аналіз фінансово-економічного стану зорієнтований на оцінювання фінансового стану, фінансових результатів та ефективності діяльності підприємства. Він дає змогу виявити напрями й обмеження фінансового розвитку підприємства. Оцінка фінансово-економіч-

Рис. 1. Основні етапи проведення аналізу фінансово-економічного стану

ного стану підприємства передбачає певну послідовність виконання аналітичної роботи [2, с. 303].

Можна виділити такі етапи проведення аналізу фінансово-економічного стану (рис. 1).

Використовуючи таку послідовність етапів аналізу фінансово-економічного стану, кожен менеджер (власник) зможе своєчасно виявити тенденції розвитку підприємства, потенційні можливості збільшення прибутку, що сприятиме якості інформаційної бази. Зміст фінансово-економічного аналізу підприємства визначаємо напрямками його здійснення, а саме:

1) аналіз фінансових результатів діяльності – аналіз рівня, структури й динаміки прибутку, оцінювання факторів, що його визначають;

2) аналіз потоку грошових коштів;

3) аналіз фінансового стану – загальна оцінка, аналіз фінансової стійкості, аналіз ліквідності балансу, аналіз ділової активності і платоспроможності, аналіз оборотності запасів, дебіторської і кредиторської заборгованості;

4) аналіз ефективності діяльності – динаміка показників прибутку, рентабельності і ділової активності;

5) аналіз ефективності інвестиційних проектів [3; 4].

Підприємство повинно забезпечувати такий стан ресурсів, за якого воно б стабільно функціонувало. Зіставлення доходів і витрат, одержання, максимального прибутку за мінімальних затрат є визначальними умовами для формування фінансово-економічного стану підприємства.

Метою оцінки фінансово-економічного стану підприємства є пошук резервів підвищення рентабельності виробництва, зміцнення комерційного розрахунку як основи та стабільної роботи підприємства і виконання ним зобов'язань перед контрагентами, бюджетом, банками.

Завдання аналізу фінансово-економічного стану підприємства можуть бути різними залежно від поставленої мети. Мета досягається на основі дослідження в динаміці абсолютних і відносних показників і виділення таких основних підрозділів аналізу фінансово-економічного стану: аналіз балансу, аналіз майна і джерел його утворення, аналіз ліквідності і платоспроможності, аналіз фінансової стійкості та стабільності, аналіз ділової активності, аналіз фінансових результатів і прибутковості діяльності. У процесі аналізу фінансово-економічного стану підприємства найбільш поширеними методами є: аналіз абсолютних показників, горизонтальний аналіз, вертикальний аналіз, аналіз коефіцієнтів.

У сучасних умовах важливим питанням є організація фінансово-економічного аналізу, його інформаційне забезпечення пов'язане з класифікацією аналізу на зовнішній та внутрішній. Призначення аналітичних матеріалів зовнішнього аналізу визначається специфічними потребами споживачів: контролем над діяльністю підприємства, визначенням податкового потенціалу, ступеня ліквідності та

ризиків під час інвестування коштів, перспектив своєчасного повернення боргів.

Із метою отримання більш достовірних оцінок фахівці рекомендують різні методики визначення фінансово-економічного стану підприємства. Практична деталізація процедурних аспектів тих або інших методик аналізу залежить від поставленої мети і конкретно-ситуаційних обставин інформаційного, методичного, кадрового і технічного забезпечення. Внаслідок цього не існує єдиної загальноприйнятої методики аналізу фінансово-економічної діяльності, абсолютно ідентичної для всіх підприємств, однак в істотних аспектах процедурні деталі схожі. Дослідження практики аналізу фінансового стану і різних методик дає можливість стверджувати: аналіз здебільшого здійснюється на основі загальних теоретичних положень без урахування конкретних особливостей діяльності різних підприємств; прагнення до збільшення кількості аналітичних показників і розрахункових коефіцієнтів не забезпечує адекватного підвищення якості аналізу. Це призводить до потреби вдосконалення методичного забезпечення аналізу та його практичного використання відповідно до специфіки підприємств.

Існують такі методики оцінки фінансово-економічного стану підприємств (табл. 1).

У результаті застосування класичних методів отримується констатуюча інформація про кількісні значення певних показників і оціночні судження про їх задовільність або незадовільність шляхом порівняння.

Матричні методики. «Подорож» із квадранта до квадранта даної матриці надає можливість аналізувати стратегії фірми в динаміці послідовних перетворень [6, с. 440].

Модель Дюпона та система 2VEI аналізують економічне зростання підприємства на основі показників рентабельності та балансових показників [7, с. 192]. Аналіз зростання дає загальне уявлення про тенденції розвитку підприємства в минулому, а також про майбутні очікування за такими показниками: збут (обсяг продажу і розмір виробничих потужностей); результат підприємницької діяльності; інвестування капіталу.

Прикладом групи прогностичних методик є тести, які передбачають використання факторних регресійних та дискримінантних моделей: тести Альтмана, Конана і Гольдера, Ліса, Таффлера, Спрингейта, Вівера [8, с. 152]. Таким чином, ми бачимо, що напрацьований арсенал методів фінансово-економічного аналізу відрізняється, зокрема, за метою їх застосування:

- оцінка поточного фінансово-економічного стану;
- виявлення тенденцій і прогнозування стану підприємства;
- оцінка ймовірності банкрутства;
- передприватизаційна оцінка підприємств.

Сучасні методики оцінки фінансово-економічного стану підприємства

№	Назва методики	Характеристика
1	Класичні методики	Характеризуються тим, що джерелом інформації аналізу фінансового стану виступають бухгалтерська і фінансова звітність, інша статистична та оперативна звітність.
2	Матричні методики	Використання матриці фінансових стратегій дає можливість фірмі приймати обґрунтовані рішення щодо ефективного використання всіх складників активів та пасивів.
3	Проактивні методики	Розробляються потужними корпораціями, передбачають можливість імітації активних дій.
4	Групи прогностичних методик	До них належать методики прогнозування стану банкрутства. Існує група методів фінансово-економічного аналізу, яка використовується для діагностики ймовірності банкрутства.

На нашу думку, заслуговує на увагу матрична методика. За допомогою цієї методики підприємство може не лише оцінити свій стан у статистиці, а й прогнозувати можливі варіанти подальшого розвитку.

Внутрішній фінансово-економічний аналіз є глибшим, більш комплексним, оскільки ґрунтується не тільки на даних публічної звітності, а й на використанні всіх доступних джерел облікової та позаоблікової інформації. Такий аналіз призначений для його використання керівництвом підприємства під час прийняття рішень з управління фінансовими ресурсами [3].

Основними проблемами здійснення фінансово-економічного аналізу підприємств на сучасному етапі є:

- правильне визначення рівня дотримання вимог ліквідності як необхідної умови функціонування підприємств у ринковій економіці, яка через об'єктивність законів свого існування не забезпечує жодному суб'єкту господарювання гарантії від банкрутства;
- комплексне виявлення факторів, які визначають той або інший результат фінансово-господарської діяльності підприємства;
- необхідність дослідження взаємозв'язків і причинних зв'язків між управлінськими рішеннями, які приймаються у ході виробничого або іншого підприємницького процесу, і досягнутими результатами;
- урахування та визначення соціальної спрямованості діяльності підприємств. Цей аспект проблеми, однак, не можна сприймати лише в межах розвитку на підприємстві об'єктів соціальної сфери – спрямування того чи іншого обсягу фінансових ресурсів

на будівництво житла, утримання закладів охорони здоров'я, освіти, культури тощо [2; 5, с. 148].

Для вирішення даних проблем необхідно:

- забезпечити прийняття ефективних господарських, управлінських рішень;
- удосконалити методику проведення фінансово-економічного аналізу шляхом розробки та уточнення системи показників, яка забезпечить можливість усебічної оцінки становища підприємства на ринку;
- забезпечити прийняття ефективних господарських, управлінських рішень;
- забезпечити комплексне виявлення факторів впливу на результат його діяльності;
- підвищити кваліфікаційний рівень працівників на підприємствах.

Висновки. У сучасних умовах важливим видом аналізу є фінансово-економічний, який зорієнтований на оцінювання фінансового стану, фінансових результатів та ефективності діяльності підприємства. Він дає змогу виявити напрями й обмеження фінансового розвитку, реструктуризації фінансової політики. Важливо за результатами проведеного аналізу фінансово-економічного стану підприємства прийняти заходи щодо усунення виявлених недоліків чи покращення показників фінансово-економічного стану. У ході проведення фінансового аналізу дається оцінка реальному фінансовому становищу підприємства, виявляються можливі резерви його поліпшення, розробляються заходи щодо використання цих резервів. Усе це ще раз указує на те, що фінансовий аналіз на підприємстві повинен носити не епізодичний, а систематичний характер.

Список літератури:

1. Турило А.М. Визначення відмінностей у сутності й оцінці категорій «Економічний стан підприємства» і «Фінансовий стан підприємства» / А.М. Турило, А.В. Агапова // Актуальні проблеми економіки. – 2010. – № 7. – С. 164–168.
2. Гринчуцький В.І. Економіка підприємства : [навч. посіб. для студ. ВНЗ] / В.І. Гринчуцький, Е.Т. Карапетян, Б.В. Погрішук. – К. : Центр учбової літератури, 2012. – 303 с.
3. Організаційний розвиток підприємства: фінансово-економічний аналіз стану підприємства [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://library.if.ua/article/28/1907.html>.
4. Хораєцький Б. Завдання фінансово-економічного аналізу / Б. Хораєцький [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://beta.horayetsky.lviv.ua/index.php?page=articles&op=readArticle=uk-Zavdann8-finansovo-ekonomi4nogo-analizu>.

5. Гилка У.Л. Проблеми та специфіка застосування фінансово-економічного аналізу на підприємстві / У.Л. Гилка // Економіка промисловості. – 2009. – № 3. – С. 146–150.
6. Стоянова Е.С. Финансовый менеджмент: теория и практика / Е.С. Стоянова. – М., 2000. – 440 с.
7. Швиданенко Г.О. Сучасна технологія діагностики фінансово-економічної діяльності підприємства / Г.О. Швиданенко. – К. : КНЕУ, 2002. – 192 с.
8. Измайлова К.В. Сучасні технології фінансового аналізу / К.В. Измайлова. – К. : МАУП, 2003. – 152 с.

УДК 338.488.2:640.4

Kozhukhovskaya Raisa, k.n.e., docent,
docent wydział Turystyka i hotelarstwo
Umański Narodowy Uniwersytet Ogrodnictwa

ZASTOSOWANIE MECHANIZMU ORGANIZACYJNEJ I GOSPODARCZEJ W CELU ZWIĘKSZENIA KONKURENCYJNOŚCI POTENCJAŁU ZASOBÓW BUSINESS HOTEL I RESTAURACJA

Kozhukhovskaya R. Zastosowanie mechanizmu organizacyjnej i gospodarczej w celu zwiększenia konkurencyjności potencjału zasobów business hotel i restauracja. W toku badań została określona istota konkurencyjności przedsiębiorstw branży hotel biznesowy i branży restauracyjnej na Ukrainie. W trakcie badania została opracowana metoda tworzenia mechanizmu organizacyjno-ekonomicznego zarządzania konkurencyjnością systemu przedsiębiorstw handlowych systemu hotel biznesowy i branży restauracyjnej spożywczej Ukrainy na podstawie wykorzystania integralnego wskaźnika mechanizmu organizacyjno-ekonomicznego zarządzania potencjałem zasobowym przedsiębiorstwa.

Słowa kluczowe: gospodarka, mechanizm ekonomiczny, ocena ekonomiczna, metodologia, przedsiębiorstwo, przedsiębiorstwo handlowe, konkurencyjność, zasoby, potencjał, business hotel i restauracja.

Kozhukhovskaya R.B. Using the methods of organizational and economic mechanism for increasing the competitiveness of resource potential of enterprises of hotel and restaurant business is considered in the article. During the research, the essence of competitiveness of hotel and restaurant businesses is determined. In the study, the author has developed a method of forming the organizational and economic mechanism of management of hotel and restaurant business of Ukraine's competitiveness on the basis of using integral indicator of organizational and economic mechanism of the enterprise resource potential management.

Keywords: economy, economic mechanism, economic assessment, methodology, company, trade firm, competitiveness, resource potential, hotel and restaurant business.

Кожуховская Р.Б. Использование методики организационно-экономического механизма для повышения конкурентоспособности ресурсного потенциала предприятий отельно-ресторанной отрасли. В ходе исследования определена сущность конкурентоспособности отельно-ресторанных предприятий Украины. Автором разработана методика формирования организационно-экономического механизма управления конкурентоспособностью отельно-ресторанных предприятий Украины на основании использования интегрального показателя организационно-экономического механизма управления ресурсным потенциалом предприятия.

Ключевые слова: экономика, экономический механизм, экономическая оценка, методология, компания, торговая фирма, конкурентоспособность, ресурсный потенциал, отельно-ресторанная отрасль.

Кожухівська Р.Б. Використання методики організаційно-економічного механізму для підвищення конкурентоспроможності ресурсного потенціалу підприємств готельно-ресторанної сфери. У процесі дослідження визначено сутність конкурентоспроможності готельно-ресторанних підприємств України. Автором розроблено методику формування організаційно-економічного механізму управління конкурентоспроможністю готельно-ресторанних підприємств України на підставі використання інтегрального показника організаційно-економічного механізму управління ресурсним потенціалом підприємства.

Ключові слова: економіка, економічний механізм, економічна оцінка, методологія, компанія, торгова фірма, конкурентоспроможність, ресурсний потенціал, готельно-ресторанна індустрія.